

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

СТРАТЕГІЇ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

08 червня 2023 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2023

ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ТА ВИХОВНОЇ РОБОТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЗДМФУ	57
О.Г. Іванько, І.В. Пащенко	
ПІДГОТОВКА ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ НА КАФЕДРІ ПРОПЕДЕВТИКИ ДИТЯЧИХ ХВОРОБ	59
О.Г. Іванько, М.В. Пацера	
ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ КУРАЦІЇ З НЕОНАТОЛОГІЇ СТУДЕНТАМИ 5 КУРСУ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 222 «МЕДИЦИНА» ТА 228 «ПЕДІАТРІЯ»	60
А.В. Каменщик, О.М. Гиря, О.М. Лебединець	
ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СЕРВІСІВ В РАМКАХ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ КАФЕДРИ ФІЗКОЛОЇДНОЇ ХІМІЇ ЗДМФУ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ.....	62
А.Г. Каплаушенко, О.Р. Пряхін, А.І. Авраменко, Ю.Г. Самелюк, Ю.С. Фролова	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ	64
О.П. Кілеєва, Н.О. Брагар, Т.Є. Шкопинська, Т.Ю. Четвертак	
ПІСЛЯДИПЛОМНА ОНКОЛОГІЧНА ОСВІТА З МІЖНАРОДНИМ СЕРТИФІКАТОМ	65
О.О. Ковальов	
PECULIARITIES OF DISTANCE LEARNING OF NEUROLOGY FOR DOCTORS - INTERNS IN MARTIAL LAW.....	68
О.А. Kozyolkin, S.O. Medvedkova, A.O. Dronova	
ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНОЇ, ОРТОПЕДИЧНОЇ ТА ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	70
О.О. Кокарь, Я.В. Максимов, А.Л. Мельник	
НАУКОВЕ ІНТЕРВ'Ю ЯК ЕЛЕМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	71
Н.Л. Количева, К.С. Крупей, А.С. Деген	
ДОСВІД ВИКЛАДАННЯ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗДОБУВАЧАМ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	73
О.В. Крайдашенко, О.О. Свинтозельський, М.П. Красько, О.А. Михайлик, О.М. Главацький	
ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ НА КАФЕДРІ ТЕРАПІЇ ТА КАРДІОЛОГІЇ ННПО.....	75
В.І. Кривенко, М.Ю. Колесник, І.С. Качан	
СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПІДГОТОВКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ З АКУШЕРСТВА ТА ГІНЕКОЛОГІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	76
Ю.Я. Круть, В.Г. Сюсюка, В.А. Пучков, М.І. Павлюченко, О.В. Дейніченко, М.Ю. Сергієнко	
ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ІНТЕРАКТИВНОГО СИМУЛЯЦІЙНОГО НАВЧАННЯ «BODY INTERACT» В ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ «АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ»	78
Ю.Я. Круть, В.Г. Сюсюка, А.О. Князева, С.П. Онопченко, О.А. Богомолова, А.О. Шевченко	
ДОСВІД КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ – СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ З ІНТЕГРАЦІЇ ІНСТРУМЕНТІВ ЕЛЕКТРОННОГО НАВЧАННЯ У СИСТЕМУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ	81
О.С. Кульбачук, Є.В. Сідь, О.В. Соловійов, А.В. Піскун	
ЗАСОБИ МІНІМІЗАЦІЇ ОСВІТНИХ ВТРАТ У ХІМІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ ФАРМАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	82
Л.І. Кучеренко, К.І. Кандибей, Д.Ю. Скорина	

практику опитування серед студентів щодо відчуття психологічного комфорту у коледжі; включати до занять, у навчальний матеріал для самостійного опрацювання чи спільного обговорення елементи соціально-емоційного навчання, зокрема розуміння і керування емоціями (в тому числі агресією), навички комунікації та вирішення конфліктів; навчальні дисципліни з профільних дисциплін, зокрема організації та економіки фармації, фармакології, фармакогнозії, технології ліків, фармацевтичної хімії тощо, для всебічного практичного опанування продовжувати створення відеоматеріалів із текстовим супроводженням, розбитим на короткі чіткі блоки із відповідними завданнями та інструкціями; використовувати професійно-орієнтовані кейси-завдання для закріплення, практичного застосування, самоперевірки; продовжити створення банку електронних інтерактивних ресурсів, зокрема, для надання розгорнутого зворотного зв'язку (викладач-студент). Викладачам коледжу адаптувати правила поведінки для студентів зони ризику (місцеперебування яких - тимчасово окуповані території) під час занять, наприклад, обговорити умови, коли камера може бути вимкненою, ситуації, коли можна писати у приватні повідомлення в MS Teams, а не в загальному чаті каналу MS Teams, тощо. Педагогічним працівникам коледжу застосовувати інтерактивні методи навчання, використовуючи віртуальні лабораторії або надаючи можливість для діяльності студентам медичного коледжу як у синхронному так і асинхронному режимі, дозувати завдання для самостійної роботи, ділити їх на невеликі блоки та надавати чіткі інструкції щодо опрацювання кожного блоку матеріалу або аудіо- чи письмові пояснення, обов'язкові коментарі. А також, проводити аналіз можливих надзвичайних ситуацій Запорізької області, зокрема проводити комплексну оцінку рівнів ризиків, досягнення максимального ефекту безпеки при наявному ресурсному забезпеченні коледжу.

ПІСЛЯДИПЛОМНА ОНКОЛОГІЧНА ОСВІТА З МІЖНАРОДНИМ СЕРТИФІКАТОМ

О.О. Ковальов, завідувач кафедри онкології, онкохірургії та променевої діагностики

Ключові слова: післядипломна освіта, онкологія, міжнародна акредитація.

Вступ. Медичні працівники є найціннішим активом та основним інструментом для покращення результатів лікування онкологічних пацієнтів. Лікар є сполучною ланкою між наукою, знаннями й ефективними діями, необхідними для діагностики, лікування та догляду за хворими. Тож не дивно, що підготовка медичних кадрів є головним стратегічним компонентом системи охорони здоров'я більшості країн.

Сьогодні очевидно, що незважаючи на війну, в Україні необхідно зосередити увагу на підготовці кваліфікованих і мотивованих лікарів нового покоління, які не відстають у професійному розвитку від своїх європейських колег та здатні до міждисциплінарного командного підходу в лікуванні раку.

Основна частина. В останні десятиліття безпрецедентна швидкість розвитку нових наук і технологій призвела до появи численних онкологічних професій, спеціальностей та підспеціальностей із відповідними програмами підготовки. Сьогодні для лікування онкологічного хворого може знадобитися участь лікарів різних спеціальностей: хірургічних і клінічних онкологів, радіологів, променевих терапевтів, фахівців із ядерної медицини, патологів, молекулярних біологів. В останні роки радикальні зміни в онкологічній практиці були пов'язані з підвищенням ролі нових медичних спеціальностей – лікарів з догляду за хворими, паліативної та підтримуючої терапії, геріатричних онкологів, психоонкологів. Залежно від виду раку у лікуванні можуть брати участь кардіологи, гастроентерологи, урологи, пульмонологи, дерматологи, панкреатологи, нефрологи, гематологи, гепатологи, гінекологи, неврологи, геріатричні та дитячі онкологи. У процес надання допомоги хворим на рак інтегровано також лікарів первинної медико-санітарної допомоги, чия роль є критично важливою для забезпечення профілактики, скринінгу, ранньої діагностики, а також спостереження за пацієнтами після завершення лікування та ведення їх наприкінці життя (терапія end-of-life).

Оскільки лікування пацієнтів стає все складнішим, лікарі різних медичних дисциплін повинні не тільки тісно співпрацювати, а й добре знати основи фундаментальної та практичної онкології. Це потребує розроблення принципово нових міждисциплінарних навчальних програм, адаптованих до майбутнього.

Існує велика різноманітність методів навчання і інтерес до них у всьому світі продовжує зростати. Міждисциплінарна програма навчання лікарів питанням клінічної онкології складна. Нові потреби післядипломної освіти онкологічних кадрів диктують необхідність навчання фундаментальним і практичним питанням онкології, навичкам цифрової медицини, роботі зі штучним інтелектом, розуміння основ геноміки та персоналізованої медицини. На сучасному етапі розвитку програма повинна включати питання цифровізації, оскільки ці зміни в охороні здоров'я революціонізували лікування раку.

Форми безперервної післядипломної освіти в Україні поки що залишаються формалізованими і мало чим відрізняються від навчання студентів. Однак, у сфері онкологічної освіти саме зараз відбувається глибока трансформація. По-перше, це пов'язано з дистанційним навчанням. Для такої форми освіти, яка швидко стала традиційною, використовуються онлайн-заходи, вебінари, презентації й електронні матеріали, вебтрансляції, а також змішане гібридне (фізичне/віртуальне) навчання. Онлайн-вебінари для практикуючих лікарів найчастіше складаються із всебічного аналізу складних і цікавих клінічних прикладів. Формат передбачає активну участь аудиторії в їх обговоренні. Такі регулярні зустрічі допомагають молодим фахівцям на початку кар'єри допустити якнайменше помилок, а онкологам з багаторічним досвідом роботи зіставити свої погляди на лікування хворих з думкою колег з інших медичних центрів. Успішним прикладом такого виду навчання в Україні є проект «Як я лікую», який за останні два роки об'єднав навколо проблеми гастроінтестинального раку вже близько 700 онкологів, які зустрічаються on-line щомісяця, щоб обговорити практичні онкологічні питання, які є актуальними саме зараз (<http://www.gicancerexpert.com.ua>). Ще декілька нових освітніх проектів тільки починаються. До них відносяться вебінари «Складний діагноз і помилки в онкології», «Персоніфікована терапія раку» та «Mentors oncology». Лікарі, які займаються в ЗДМФУ, охоче беруть участь в таких освітніх семінарах поза офіційної програми безперервного розвитку.

Ключовою потребою віртуальної освіти має бути забезпечення якості навчальних програм відповідно до сучасного передового досвіду. У країнах Європейського Союзу акредитацію постачальників безперервної медичної освіти надає Європейська рада з акредитації онкології (АСОЕ), яка є однією з чотирьох європейських рад з акредитації фахівців (ESAB), визнаних UEMS. Акредитацію АСОЕ одержують провайдери найвищого рівня якості освіти (1,2).

У країнах Євросоюзу давно існує та активно розвивається практика стипендій для молодих онкологів. Наприклад, Міжнародна протиракова спілка (UICC) забезпечує короткострокове міжнародне навчання фахівців, які працюють у всіх аспектах боротьби з раком. Воно включає індивідуальні чи колективні віртуальні зустрічі з провідними експертами для отримання технічних знань та індивідуальних рекомендацій.

Подібний проект під назвою «Покоління лідерів» реалізується в Євросоюзі з ініціативи Європейського товариства медичної онкології (ESMO). Ця програма дає молодим талановитим спеціалістам можливість узяти участь в інтенсивному курсі навчання, який допомагає їм розвинути свої навички, щоб у майбутньому обійняти керівні посади в онкології.

Навчальна платформа World Cancer Report Updates, яку також підтримує ESMO, пропонує лікарям усіх спеціальностей, залучених до лікування онкологічних пацієнтів, безкоштовний доступ до навчальних матеріалів, що ґрунтуються на обраному контенті зі Світового звіту Міжнародного агентства з вивчення раку (IARC, 2020), а також останніх досягненнях у галузі досліджень з профілактики раку.

Такі стипендії та проекти дають змогу налагодити співпрацю між онкологічними установами різних країн і створювати віртуальні мережі для практичного навчання молодих фахівців. Ймовірно, в майбутньому молоді талановиті онкологи України зможуть отримати стипендії для подальшого навчання та стажування в Європейських клініках від благодійного українського фонду «Світ проти

раку», який є асоційованим членом декількох міжнародних онкологічних організацій (NCDAlliance, ECO), та вже отримав гранти від Міжнародного протиракового союзу (UICC) для розвитку онкології в нашій країні.

Одним із загально визнаних успішних методів післядипломної освіти лікарів є клінічне навчання за допомогою Європейських віртуальних довідкових мереж (ERN). Вони були створені Європейською комісією у 2017 р., щоб полегшити обговорення складних захворювань (включаючи рідкісні види раку), які вимагають спеціалізованого лікування та ресурсів. Ці мережі були високо оцінені онкологічним співтовариством як успішні приклади мультидисциплінарного обговорення складних і рідкісних хвороб з метою вироблення оптимального плану лікування пацієнтів в епоху цифрових технологій. ERN стали прикладом того, як можна покращити співпрацю в галузі охорони здоров'я у всій Європі.

У рамках віртуальних довідкових мереж можуть активно використовуватися подкасти. Мета подкасту – навчати й інформувати. Це не заміна професійної медичної освіти і не засіб для використання в діагностиці або лікуванні конкретних хворих, однак це один із способів донести до слухачів думку відомого фахівця, яка ґрунтується на його досвіді.

Для ефективного безперервного професійного розвитку лікарів України, які беруть участь у лікуванні раку, слід створити цілісну програму на основі міждисциплінарної взаємодії та з урахуванням індивідуального підходу до здобуття знань (персоналізована освіта). Ця програма повинна повністю збігатися з нещодавно прийнятим Європейським планом боротьби з раком та новою Європейською освітньою ініціативою «Грамотність у питаннях здоров'я для профілактики та лікування онкологічних захворювань».

Мета полягає у тому, щоб представники різних онкологічних професій удосконалювали свої навички у рамках спільних програм навчання (3). За допомогою спеціальної інтерактивної платформи лікарі зможуть спілкуватися один з одним і навчатися на інтерактивних живих сесіях та дискусійних заходах.

Слід заохочувати зворотний зв'язок і відгуки учасників вебінарів з метою кращого використання онлайн-навчання та інших форм освіти для задоволення професійних потреб онкологічної спільноти. Це дуже важливо, адже пасивні методи передачі знань відходять у минуле, а майбутнє належить лише активному навчанню.

Можливо, у майбутньому ЗДМФУ слід виступити з ініціативою створити Всеукраїнську креативну освітню мережу (наприклад, edu.onco.net) для об'єднання офіційних провайдерів онкології в Український протираковий альянс (УПРА), який зміг би отримати міжнародну акредитацію ASCO (Accreditation Council of Oncology in Europe - [https://doi.org/10.1016/S0959-8049\(09\)70008-5](https://doi.org/10.1016/S0959-8049(09)70008-5)).

А зараз, коли починається інтеграція України у світову систему, слід продовжити процес вдосконалення післядипломної освіти, яка повинна бути сучасною, неформалізованою та персоніфікованою.

Висновки. 1. Мультидисциплінарний характер сучасної онкології потребує, щоб дисципліну вивчали лікарі різних спеціальностей, але освітні програми для них повинні бути адаптовані

2. Викладання онкології під час війни потребує включати в освітні програми питання екологічної безпеки, впливу канцерогенів військового часу та програм профілактики і скринінгу раку у населення України

3. Післядипломна освіта повинна включати не тільки традиційні, але і численні новітні дистанційні форми викладання з акцентом на активне отримання і контроль набутих знань

4. Освітні програми повинні бути адаптовані до європейських з метою отримання в майбутньому Запорізьким державним медико-фармацевтичним університетом міжнародної акредитації ASCO

У всьому світі форми післядипломної медичної освіти постійно вдосконалюються, проте основним принципом сучасного навчання є якість та безперервність. Недарма девіз одного з конгресів ASCO був такий: «Знання – це запорошена книга, що стоїть на полиці у бібліотеці. Тому я обираю не знання, а навчання».

Жирепарыпа

1. Woolard R.F. Continuing medical education in the 21st century. *BMJ*. 2008; 337: 469-485
2. Costa A. Gatzemeier W. European School of Oncology: 20 years of cancer education and a contribution to European Guidelines of Oncology. *Surg Oncol Clin N Am*. 2001; 10: 781-794
3. Armand J.P., Costa A., Geraghty J. et al. Continuing medical education in oncology in Europe. *Eur J Cancer*. 1996; 32A: 1296-1299

PECULIARITIES OF DISTANCE LEARNING OF NEUROLOGY FOR DOCTORS - INTERNS IN MARTIAL LAW

O.A. Kozyolkin, S.O. Medvedkova, A.O. Dronova

Doctor of Medical Sciences, Professor, Head of the Department of Neurology Zaporizhia State Medical and Pharmaceutical University

Doctor of Medical Sciences, Professor, Professor of the Department of Therapy and Cardiology Institute of Postgraduate Education Zaporizhia State Medical and Pharmaceutical University

Assistant of the Department of Neurology Zaporizhia State Medical and Pharmaceutical University

Keywords: distance learning, neurology, internship, martial law.

Introduction. Under martial law, distance learning for medical interns at the Department of Neurology of Zaporizhzhia State Medical and Pharmaceutical University has become important.

Distance learning forms [1] can and is able to intensify the theoretical training of neurology interns [2]. The introduction of innovative approaches based on distance learning forms [3] in the educational process creates conditions for the interaction of the teacher and the intern with each other at a distance, which reflects all the inherent components of the educational process (goals, objectives, methods and means of education), implemented through internet technologies [4, 5, 6].

The main part. Currently, at the Department of Neurology of the ZSMPhU, an important part of distance learning is lectures, practical and seminar classes in online mode using the Teams application from Microsoft Office 365 according to the training plan for neurology interns and the schedule.

Conducting distance learning forms the using the Teams application from Microsoft Office 365 has certain features and advantages. The Teams application from Microsoft Office 365 allows conducting various forms of classes: video lectures, practical classes, consultations, and various forms of written knowledge control.

Nevertheless, one should accept that during the written control, doctor intern neurologist provided "Tasks" (with or without a pattern), in which the intern either created and sent the teacher an MS Office Word document or filled out a document pattern and returned it to the teacher. In this version of the assignment, it was convenient for the teacher to highlight mistakes, write comments to the neurologist intern's answer directly in the written work, which the intern would immediately see after returning the written work with the grade.

It should also be noted that while working with the test tasks created in the Forms application, the instructor had the opportunity not only to check the interns' work sequentially or view the results of automatic checking, but also to analyze these works. Therefore, the teacher was able to compare the answers of all interns to each individual question with an "open answer", which can reveal systematic errors or dishonesty of interns in writing (plagiarism), etc. Based on the results of the test, the teacher was able to evaluate which topics or individual aspects caused the most difficulties for the interns, what remained unclear about the topic, and also to assess the validity of the tests.

One of the most striking features of working in Teams was that when creating assignments, the teacher was able to manage the timeframe for the intern to complete the assignment.

Another convenient feature of the application is the generation of an automatic group gradebook, in which the system records all the results of assigned tasks, which allowed the teacher to evaluate the overall performance of the intern throughout the entire training period.